

ՄԱՐԶԻԿ

ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ

Հ.Մ.Ը.Մ-ի ՊՈՒՆԿ. ՇՐՋԱՆԻ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՅ ՍԿԻԶԲԸ

Խմբագիր
ԿԱՐՈ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

Արսուստր
Տօֆ. Թ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 3

ԳԻՆ 5 ԼԷՎԱ

1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1925

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՄԵՍՏ, ԲԱՅՑ ՀԱԻԱՏԱԻՈՐ

Գործնական ու գիտակից ոգի մը երևան բերաւ մեր շրջանի Բ. Պատգ. Ժողովը, երկու օրուայ կարճատեւ ժամանակի մը մէջ սպասելով իր խճողում օրակարգը:

Նո՛յնքան աչքառու, յուսադրիչ էր այն խանդավառ և բոլորանուէր տշամադրութիւնը, որ ախրահանօրէն զգալի կ'ըլլար ժողովի ամբողջ տեսողութեան:

Եւ կի՛է պատահեցաւ, որ բանաձեւուած աշխատանքներու ընթացքին շնորհիւ տարակարծութիւններ քիչ մը սուր վէճերու ևւս տեղի տուին, ասիկա նեանանք էր, անչու չա, հոն ախրող բծախնդիր ու խոտապահանջ կեցուածքին:

Այսպէս, ուրեմն, մինչ հաղիւ տարուան մը կազմակերպական աշխատանք է կատարուած, արդէն կազմութեան, խրախուսուեր են ամենահամեառ մասնաճիւղերն անգամ, յաճախ իրենց ոյժերէն վեր արգիւնքներ դնելով մէջտեղ:

Աւելի քան յուսառու, նո՛յնիսկ խրախուսիչ էր հանրային-հասարակական այն միանամուտ համակրանքը, որ ցոյց տրուեցաւ Պատգ. Ժողովի բացման հանդիսուոր հանգամանք մը տարով: Չթո՛ւնէր մանրամասնութիւնները: Չեւերն ու գնահատանքները չեն, որ կ'ուզենք մասնանշիլ. այլ այն շնորհիւ, թերեւս և՛ արդար ակնկալութիւնը, որ Հ. Մ. Ը. Մ.ը ստեղծեր է իր շուրջ, և որը հաւատարմայն մասնանշիցին պաշտօնական թէ անպաշտօն ներկայացուցիչներ:

Ի՞նչ կը մնայ մեզի նեանեցնել, — կատարուած բոլոր հանդիսութիւններէն և եղած գնահատանքներէն: Արդէն իսկ մեկուսացած ու ներամիտի, այս հարցումն է, որ պէտք է շարժրիկ մեր ամէն մէկին մտածումը: Նախ, պէտք է գիտնանք առնականօրէն

մերկանալ մեր մասին եղած շաղկապներէն և շքեզանքներէն: Եւ ի՞նչ որ կարեւոր է, — հաւաքաբար թէ անհասարար — լծուա՛յէս պէտք է գիտակցինք թէ՛ այն միակամ համակրանքը որ ցոյց տրուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի նկատմամբ, առաւելապէս կը ընտէ անոր վերապահուած գործին արժեքն ու պատասխանատւութիւնը: Սթախելով բոլոր ծախերէն ու արժուկներէն, լրջախո՛ս և ինքնավստահ, պէտք է չափենք մեզի վերադրուած այդ գերին բովանդակ կշռոյթը: Ինչպէս ըսուեցաւ հանդիսութիւններու իրական առիթով ալ, երկու լրացուցիչ ազգակներ կան հայ իրականութեան մէջ: Առաջինը՝ հայ ժողովուրդը՝ — իր զանդուածով, իր տառապազին պայամութեամբ ու իր արխնոտ տեսիլներով, բայց իր հաւատարմ հայրուածքը յառած՝ գալիք, առաջացող սերունդին: Եւ անոր դէժ՝ մեր շարքերը՝ — ճիշդ է անհորիզոն ու անժառանգ, բայց հպարտ իրենց անցեալով և սգեւո՛ր՝ իրենց ճիւղերով ու ճգնումներով:

Կրկնե՛նք, այս պահերին առջեւ, նո՛յն հարցումը, — ի՞նչ կը մնայ ընել մեզի: Բայց, մեզմէ ամէն մէկը նախ ինքզինքին պէտք է ուզի գալիք: Մնացածը, բնագնահատանք ինքնին կազմայ: Առանձին, թէ հաւաքաբար, աշխատինք ըլլալ համեմատ մեր երեւոյթով, բայց խորունկ ու անտեղ՝ մեր համողումներու մէջ: Եւ, մասնա՛նուգ, ըլլանք խիստ ու անաչառ մեր ներքին գործերուն մասին, բայց անվերապահ ու բոլորանուէր՝ դէպի մեր կոչումն ու նշանարանը:

Այդ նշանարանը: Ամբողջ ժողովուրդ մը կը նայի անոր: Պիտի գիտնա՞նք չափել այդ ակնկալութեան բովանդակ խորութիւնը՝ վաղը կարենալ հպարտօրէն բսելու՝ հա՛ւար, — արժեցո՛ւցինք մենք մեզ. . .

Հ. Մ. Լ. Մ.-ը ՀԱՅ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

«Մարզիկ»-ի խմբագրութիւնը ինձմէ մէկ քանի տողեր ուզեր էր Հ. Մ. Լ. Մ. ի գերին և նշանակութեան մասին հայ իրականութեան մէջ:

Չե՛մ գիտեր որքան պիտի կրնամ գոհացնել խմբագրութիւնը, սակայն կը փութամ ըսել թէ՛ մշակութային միութեան մը գերին գնահատման մէջ, յստակ անձնական ըմբռնումը և մասնաւորութեամբ նախասիրութիւնները կը գերակշռեն ընդհանուր հասկացողութիւնները առարկայական վերլուծումը:

Այս «չքմեղանք» էն ետք, հասկնալի է որ Հ. Մ. Լ. Մ. ի հայ կեանքի մէջ իրականացնել նկրտած արժէքներու ճշտումին մէջ, ընդգծեմ առաւելապէս այն ինչ որ ազգային է, հայկական, քան մարդկայինը՝ անոր ընձեռելիք օգուտներուն մէջ:

Մշակութային ամէն գործ, որ կը ձգտի ազգի մը զարգացման բազմազան պէտքերէն մին գոհացնել, տարամբժօրէն կը կրէ ազգեցութիւնը նոյն ցեղին հասարակական-ընկերային պայմաններուն:

Կեզուին, գրականութեան, զեղարուեստին ու այլ հօր ազգակներու կարգին, Հ. Մ. Լ. Մ. ը կուզայ մեր ցեղային ինքնութեան զարգացման նոր հնարաւորութիւն մը աւելցնելու, մէկտեղելով հայ երիտասարդները, մարմնակրթանքի միջոցաւ հայ կեանք մը ապրելու: Այսպէս «Հ. Մ. Լ. Մ.»-ը մարմնակրթական հայ ուրոյն կազմակերպութիւնն է, ուր հայ երիտասարդը իր ձգտումներուն իրականացումը կը գտնէ հայ ընկերային կեանքն է, որ իր բարերար ազգեցութիւնը կը ներդրածէ «Հ. Մ. Լ. Մ.»-ի միջոցաւ հայ պատանիին վրայ, վարուայ հայուն նկարագրի կազմութեան բազմաբոշ շրջանին: Այսօր մանաւանդ պէտք է աւելի քան երբէք մտանգութեամբ ըլլանք մեր ազգային գոյութեան դերագոյն հարցով, երբ այնքան աննպաստ պայմաններու մէջ ենք՝ ցրուած օտար երկիրներ՝ ու երբ այնքան աւելի պէտք էր պատրաստ ըլլայինք մշակութային ամէն ձգտում ազգովին հովանաւորելու, պաշտպանելու և իրականացնելու: Մեր ազգային գոյութեան տեսակէտէն, անցեալէն ժառանգութեամբ մեր հարստութիւնը՝ լեզու, դպրոց, եկեղեցի, գրականութիւն թէ՛նք ալ անհրաժեշտ, բայց բուսական չեն նոր ժամանակին նոր պահանջներուն լիակատար գոհացումը տալու, երբ այլևս մշակութային կեանքի մը աւելի ամբողջական համադրութիւնը, մեր ազգային գոյութեան միակ կարելիութիւնը կը մնայ: Ներկայ հայը պէտք է ունենայ իր ազգային տունը, իր բոլոր նիւնարկութիւններով, անոր մասնորական, զեղարուեստական, ո՛ւր քանի որ խօսքը Հ. Մ. Լ. Մ. ի մասին է, նաև ֆիզիքական-բարոյական զարգացման պահանջները գոհացնելու առաջադրութիւնով:

Օտար երկիրներու մէջ գաղութային կեանք մը ապրելու մեր ներկայ պայմաններուն, երբ քաղաքական կեանք չունինք, որպէս ցեղային հաւաքականութիւն, հայ մեակոյրն է, իրականացած ազգային հաւաքական ճիգով, միակ հանգրուանը, գաղութներու հայութեան պահպանման և զարգացման:

Հայ հաստատութիւն մըն ալ ուրեմն Հ. Մ. Լ. Մ.-ը հայ կեանքի ընդհանուր կառուցուածքին մէջ, ո՛ւր անկա «Հ. Մ. Լ. Մ.»-ի ունեցած արժէքներուն մէջ կը մնայ ճիշականք, միւս իր բոլոր մեզի շնորհած բարիքներուն նկատմամբ: Հայ պատանին մարմնակրթանքի իր ձգտումին իրականացման պահուն, իր քովը, իբր ընկեր իր ազգակիցն է որ կը գտնէ՝ զինքը ուսուցանող և մարդողը, իսկ իբր ներշնչող և առաջնորդող՝ հայաչառնչ հանգէտը՝ «Մարզիկ»-ը:

Մեր երիտասարդը՝ փրցուած իր բնավայրէն, ապրելէ ետք պատերազմի արհաւիրքները, հալածական ցեղի մը բոլոր դաժնութիւնները իր հոգիին մէջ՝ անպատանի կարամ ժողովուրդի մը խոնջէնքը դեռ վրան, պէտք ունի էտպէս հանգիստի մը, ուր ֆիզիքական կազմուածքը ազգային պէտք մըն է, վայրագամին մեր ցեղին, երեկուայ քանգումները վերաշինելու և վաղուան ուժը կերակուր համար:

Հայ երիտասարդին ֆիզիքական զարգացման ստատիկու այս առաջնորդութիւնը, Հ. Մ. Լ. Մ. ին կուտայ հայ կեանքի առաջնակարգ մէկ պահանջի իրականացման բոլոր արժէքը:

Միևնույն ատեն ան նոր դպրոց մըն ալ է մեր երիտասարդութեան համար, իր ներքին կեանքով, մեր մէջ հաստատելով կարգապահութիւնը, որուն այնքան շատ պէտք ունինք և որ այնքան շատ կը պակսի մեզի:

Հայ պատանին հոն պիտի սորվի և իւրացնէ հաւաքական մտքի գոյացման անհրաժեշտ պայմանը, խեղահանդուբուծութիւնը, ընկերային կեանքին մէջ, հոն է որ վաղուան հայը վարժութիւնը պիտի ստանայ գիտակից և ինքնակամ հնազանդութիւն կարգի և կանոնի, իբր անպայման ստորագրելիներ հաւաքական գոյութեան:

«Հ. Մ. Լ. Մ.»-ը՝ գաղութային հայութեան իբր նորագոյն շարժում, ազգային միութեան նոր շունչն է ապրելու և տեսելու կամքով աննկուղ հայութեան:

Ս. ՀԻՆԳԼԵԱՆ

ԻՄԱՍՏԻՆ ՊԷՏՔ Է ԹԱՓԱՆՑԵԼ

(ԳԱՆԻ ՄԸ ԹԵԼԱԿԻՄԱՆԻՆԵՐ)

Սքառախիզմը, որքան ալ ոմանց համար երախտայական շարժում մը նկատուի, անժխտելի է որ նա մեծ դեր ունի կատարելիք մեր կեանքի մէջ, և թէ՛ զայն գործադրենք իր բովանդակ էութեամբ: Բայց պէտք է խոստովանել որ այլ և ալ պատճառներով, տակուին մեր մէջ իսկ չէ արմատացած և սքառուներին շատեր չեն կարողացած կիրարկել անոր վսեմ սկզբունքները:

Այժմու երիտասարդութիւնը բարոյական անկումէ փրկելու և զայն սպառնալից գաղափարներէ մը դարձնելու համար անհրաժեշտ է զանոնք իրենց փոքրիկ հասակին մէջ կազմակերպել ու անոնց մէջ քաղաքացիական և մարդկային զգացումները զարգացնել:

Մանօթ է որ սքառախիզմը ընդարձակ կազմակերպութիւն մըն է որոշ ծրագրով և ունի 12 կեսերէ բաղկացեալ դաւանանք մը: Այս վերջինը պէտք է իւրաքանչիւր սքառախի մտքին մէջ լու աղաւորութի, միայն անոր իւրացումով և գիտակցօրէն գործադրու:

մովն է որ սքառուտը կարող է վստահել իր ումերուն և ուրիշներու վստահութիւնը վայելել: Եւստական չէ, որինակի համար, գիտնալը թէ, «սքառուտի խօսքը նուիրական է, նա մարտը հայերէն կը խօսի, եզրայր է ամէն մի սքառուտի, մարտը է մարտը, գործով ու խօսքով եւայլն» այլ պէտք է ջանայ գանտնք ուղարկա օրէն գործադրել, որ նոյնպէս դաւանանքի մէկ կէտն է. հակառակ պարագային ան ոչ միայն արժանի չէ անգամ կոչուելու սքառուտական մեծ եզրայրութեան, այլ մինչև իսկ արհամարհելի ու թըշուստ արարած մըն է, որ հրապարուած սքառուտական համապըտոնէն, կը մանկ մեր շարքերուն մէջ: Սքառուտը պէտք չէ մտնայ, նոյնպէս, որ իր ամէն մէկ շարժումը նշանակութիւն ունի: Ես շատ անգամ գիտած եմ սքառուտներու բարձու տալը և վստահ եմ թէ քիչեր են որ կ'ըմբռնեն այս շարժումին արժէքը: Սքառուտի բարձու իր մէջ կ'ամփոփէ դաւանանքը որ խորհրդանիշն է սքառուտական երզումին: Յայտնի է թէ ան իր երեք մասերով մեր նշանակին երզումի կէտերը, իսկ մնացած երկու մասերով կը յայտնէ ուրիշներու օգնելու իր պարտաւստակամութիւնը: Հետեւաբար բարձու տալու պարագային սքառուտներ իրար կը յիշեցնեն իրենց երզումը և անկէ յառաջ գալիք պարտակամութիւնը, մէկ խօսքով՝ անոր նուիրականութիւնը: Այս պարագան լաւ պէտք է տպաւորուի սքառուտի մտքին մէջ. միայն այսպէսով ան կ'արդարացնէ իր «միշտ պատրաստ» նշանաբանը: Դաւանանքի իւրացումով ու գործադրումովն է որ սքառուտը ի վիճակի պիտի ըլլայ «բարձրանալ» և «բարձրացնել», չը մոռնալով նաեւ որ հայ ժողովուրդի առողջ մտածող մասը մեծ ակնկալութիւններով կը հետեւի մեր շարժման:

Հետեւաբար, փոքրիկ սքառուտ եզրայրներս, ձեր պարկեշտութեամբ, առողջ նկարագրով ու դատողութեամբ օրինակ եղէք ուրիշներուն: Հետեւեցէք և ջանացէք իւրացնել ու գործադրել ձեր դաւանանքի բոլոր կէտերը:— Այսպէսով միայն գուք կը դառնաք ճշմարիտ արիւնք, լիովին կ'ըմբռնէք ձեր բարձր կոչումը և կ'ըլլաք ֆիզիքապէս ու բարոյապէս պատրաստուած անհատներ՝ նախ ձեր և երկրորդ ձեր ժողովուրդին յառաջիմութեան նպատակով:

ԿԸՐԼ-ԿԱՅՏԻԶԱԸ

Մեր կեանքի բողբոջութիւնը պակասներու կողքին կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ մեր անտարբերութիւնը հանդէպ իրական սեւի դատախազակութիւնը: Այս վերջինը չէ մասնաւորաբար ոչ միայն դպրոցներու մէջ, այլ ընտանեկան շրջանակներն անգամ չեն հետաքրքրուել իրենց ազգկանց կեանքի մէջ կատարելիք գերով:

Հ. Մ. Լ. Մ. ր, որու նպատակն է լրացնել դրդարոյական և ընտանեկան դատախազակութեան պակասը, կ'երարկելով պատանիներու մէջ առողջ մասձեւակերպը և դարգացնելով անոնց իմացական, բարոյական և ֆիզիքական կարողութիւնները, այսօր ամփոփած է իր գրօշին տակ մեր մատաղ սերունդի ամենաբնաւիր տարրերը:

Մենք վստահ ենք թէ այսօրուայ մեր փոքր եզրայրները, արժանիօրէն պիտի ըլլան հայ ազգի ազոգայ «բաւթութիւնները» վստահի հետեւելով

և ինքնացնելով Հ. Մ. Լ. Մ. ի սկզբունքները, անոնք պիտի դառնան տիպար քաղաքացիներ և երեւան բերեն իսկական մարդը, որու այնքան պէտք ունի ներկայ հիւանդ դարը: Մենք չենք զլանար ոչինչ, ոչ մի արգելք չէ կարողացած մեր գնացքը կանցնել, ոչ ալ մեր հաւատքն ու եւանդը նուազեցնել: Մեր խնամքին յանձնուած պատանիները կարելի է բնկրաբոյական և ֆիզիքական անկումի վտանգէն և ազատուած իրենց առողջ ու գիտակից գոյութիւնը:

Սակայն խոճի անհանգստութիւն մը կ'զգանք տեսնելով թէ մեր ջանքերը սահմանաւորած ենք միայն մանչերու շուրջ, թողնելով իրենց ֆոքրիկ բոյրերը մեկուսացած: Մի թէ անոնք աւելի նուազ արժանի են մեր ուշադրութեան, անոնք որ մեր ազգի ապագայ յոյսն են և կոչուած կեանքի մէջ գերազանցապէս աւելի դժնդակ պայմաններու տակ աշխատելու և որոնց նշանակուած դերը շատ ու շատ բարձր է:

Ահա այս մտածութեանը աստիճանը, սքառուտից մի նիւտալի ֆատէն-փատուլ, իր քրոջը աջակցութեամբ, մշակած և գործադրութեան գրած է «կըրլ կայտ» երու ծրագիր մը: Ինչպէս սկսուածից մը լրացնողութեան է գտած բոլոր ազգերու մէջ, շնորհիւ իր բարձր սկզբունքներուն, նոյնպէս ալ կըրլ կայտից մը հող է շահած ամէն տեղ, ամէն տարի դուրս տալով իր շարքերէն իրենց կոչումին արժանի, իրական սեւին և իրենց պատկանած ազգին պատիւ բերող երիտասարդութիւնը:

Կըրլ-կայտերու ծրագիրը ոչ մէկ տարբերութիւն ունի սկսուածականէն. ձգտումը և նպատակը միեւնոյնն են, միայն գործադրութեան և կիրառման միջոցներն են որ կը տարբերին, պատշաճեցնելու համար իրական սեւի նւերը կազմին:

Սակայն, ինչպէս ըսինք, մեր մէջ այս ուղղութեամբ շատ քիչ և քիչ ալ անկազմակերպ աշխատանք մըն է տարուած, մինչդեռ հարցը լուրջ է և պէտք ունի մեթոտիկ աշխատանքի: Մեր իրականութեան մէջ միայն Հ. Մ. Լ. Մ. ն է որ կարող է իր ունեւորէն վրայ վերցնել այս աշխատանքը այն հաստատ համազումով, թէ նուիրական գործ մըն է որ կը կատարէ և պիտի արժանանայ ծնողաց գնահատման ու քաջալերանքին:

Սկիզբով այս տեսակետէն փոփոքելի է ու Հ. Մ. Լ. Մ. ի բոլոր մ-ձիւղերը՝ ընդառաջ երթալով մեր շրջանի Բ. Պատգամաւորական ժողովի սրբոյնան, անյայտող գործի ձեւնարկէն: Օգտուելով առիթէն կոչ կըրնենք գիտակից ծնողաց որ վստահին մեզ իրենց դաւանքերը, համոզուած ըլլալով թէ մենք գանտնք իրենց պիտի վերադարձնենք աւելի առողջ, կիրարկելով միանգամայն անոնց մէջ «Բարձրացիր-Բարձրացրաք» ի վսեմ սկզբունքը:

Վառնա Մ. Գ. ԱՍՏԻՔՅԱՆ

ՀՈԳԻՆ ԵՒ ՄԱՐՄԻՆԸ

Կողքի նկարը, զոր կը հրատարակուի «Մարզիկ»-ի ներկայ թիւով, ներքին ու անմիտակցի կապը կը խորհրդանշէ մարդկային մարմնին ու հոգիին:

Թէ մարմինը մեծ ազդեցութիւն ունի հոգւոյն վրայ, եւ թէ հոգին, իր կարգին, կը հակազդէ մեր ֆիզիքականին: — Յաճախ կրկնուած բացատրութիւնն է:

Մարմնին ու հոգիին փոխադարձ յարաբերութիւնը ստուելապէս զգուշ կը դասնայ, երբ փորձենք անոնց ներքին, սուրբեայ կեանքին մէջ մտնել, ստանց ուշադրութիւնէ վրիպեցնելու մարդոց սովորական շարժումներն եւ զբաղումները:

Այսպէս ամենատղջրական մտածումով մէկուն համար իսկ ընդունուած իրողութիւն է, որ անձի մը ներքին — հոգեկան աննպաստ վիճակը (ստուապանք կամ վիշտ) ուղակիօրէն կ'ազդէ նոյն անձին մարմննոյն վրայ, եւ թաքեղանով զայն ֆիզիքական անորմալ կացութեան մը, կամ, նոյնիսկ, հիւանդութեան: Զանազան խառնուածքներու տէր անձերու մօտ, կարելի է նկատել, որ հոգեկան ամէնափոքր տաղնապ մը (վախ, յուզում կամ յուսահատութիւն) զայն դարձնէ դողդոջուն, թոյլ կամ ակարացած:

Նոյնքան սովորական է եւ մարմնոյն ազդեցութիւնը հոգիին վրայ: Մորթի կարուածք մը, վէրք մը կամ գլխու ցաւ մը մեր մէջ կ'տեսնուի որոնեղ վիճակ մը, բոլորովին անտրամադիր դարձնելով մեզ:

Հոգիին ու մարմնին այս փոխադարձ կապը ծանօթ էր, ի հարկէ, հին դարերու գիտական մարդոց: Եւ անոնք ալ, մեզ նման, կ'ըմբռնէին տարիքին, սեռին, խառնուածքին, կլիմային եւ հիւանդութիւններու ազդեցութիւնը հոգիին, ինչպէս նաեւ հաճոյքներու եւ վիշտերու ազդեցութիւնը մարմնոյն վրայ: Միայն 19րդ դարուն է, որ գիտութիւնը կարող եղաւ ուղեկրն ու մտածումին փոխադարձ ազդեցութիւնը փորձառապէս երեւան բերել: Իսկ աւելի վերջ անդի ունեցաւ ուղեղային գեղեղումներու (localisation cerebrales) գիւտը, որուն համեմատ ուղեղին ամեն մէկ մասը կեդրոնն է հոգեկան այս կամ այն գործունէութեան: Այս իսկ տեսակէտով, ուղեղային գեղեղումներու լիակատար ուսումնասիրութեամբ հնարաւոր եղած է աւելի մօտէն ճշդել մարմննոյն ու հոգիի փոխադարձ յարաբերութիւնը: Ու ճիշդ այդ գիտարին պէտք է վերադրել այն արդար տեսակէտը թէ՛ շատ մը բարոյական թերութիւններու դարձանակը բժշկութիւնէն (մարմնոյն դարձանակէն) պէտք է սղատել:

Կարճ՝ 20րդ դարու համար գիտական նեմարտերին մըն է հոգեկան-իմացական եւ ֆիզիքական զարգացումներու միջեւ գտնուած չափազանց սերտ աղբնալութիւնը:

Այդ ճշմարտութեան հետեւանք է եւ այն բարոյական-հոգեկան զարգացումի ակնկալութիւնը, զոր ունինք մարմնակրթական շարժումէն: Հոգին ու մարմինը, — ներդաշնակ համահաւասար ու իրար լրացնող երկու գլխաւոր տարրերն են մեր գոյութեան: Ու մեր ճիգը՝ նուիրուած մեր աղոց մարմիններուն զարգացման ու զօրացման, պիտի ունենայ գիտականօրէն սպաւորուած իր հետեւանքը — անոնց հոգեկան եւ իմացական բարձրացումը:

ԼԻՊԱՐԻՏ

ԶԱՀԱՐՇԱԻ (*)

Գիտեր . . .

Լուսինն մը դամբանային՝ որ իջնող սուերներուն արեւախրքին հետ ներդաւնակուած, եղերական խորհուրդ մը կը պարփակէ:

Աւերակ շէնքի մը բլուխի սակ, մբուրեան մեջ ազրելու դասապարտուած քանի մը շղթիկներ միայն կը քայքայարեն իրենց սեւ քեւերը, եւ քանիք քանիք քառ կուսան կեանքն իրենց՝ մուշլ եւ քայծոն:

* * *

Յանկարծ, լուսաւոր կէս մը կը խլրսի նեոտէն ու բոցեղէն հրալառ լեզուներ կ'ալիքիկին ամենուրեք:

Հայ մարդիկներն են, որ իրենց արեւանքն ու դիպերի սուրբ պատեմունքը կասարած կը վերադառնան յաղթականօրէն քաղաք՝ ցցելով իրենց պողպատե կուրծէն ու իրանները կարեւոր:

Անաւասիկ, երկարէ գունդերու ծանրութիւնը չափող ու միանգամայն տառապանքն սպառած դժբախտներուն կարեկցօրէն երկարող իրենց կաշիքներուն բազուկներով, խոյսօրէն կը բարձրացնեն լուսավառ ջանքերը դեպի գործ սուերը մբուրեան, ուրկէ՝ երազուած հոյակապ բարձունքները որոնող հրացայտ աչքերն մարդիկներուն, իրենց հասու պաքը կարճակեն, դեպի անհունը հորիզոնին:

Ու կրկնակ ջանքերու այս միասինք բնդիւղուումով կը ծնի սակառ մարմնի եւ հոգիի սրբազան պատեմունքը՝ որուն ծիրանի պատեմունքը զգեցած բոցածին Վահագն, դարերու մեռեցին մեջէն իր Արեգակէ կերտուած աչքերուն հրաբուր նայուածքով, կամփի եւ ուժի նուիրական մեղեմանն լուսեւոյնով կը սաղմոսերգէ:

Ու մարդիկներուն համաշափ քալումները, ինչպէս գոտ տոբիկները նակասաքական մարտնչումներէ վերադարձող յաղթական երիվանդներուն, ցեղին զգլխիչ արշալոյսներէն զինովցող արեւու տոբիկներ կ'երագէ, եւ նեմարտի լուսումներու համար սեղծուած բարբիշներ կը քշէ:

Ֆիլիպի

ՀՐԱՀԱՆ

(*) Մ. Խ. — Հակառակ իր գրական ոճին տեղ կուսանք մեր երիտասարդ աշխատակցին այս գրութեանը իբրեւ ներեցնում մը մեր քարտեան արեւել վերադարձի տեսարանին:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՄԱՐԾՆԱԿՐԹԱՆՔ

ՀԱՄԲԱՅ ԵԼԼԵԼ

Արագ վազքերու նախնական պայմանն է ճամբայ ելլելը, որուն պէտք է մեր նորընծայ վազողները մեծ ուշադրութիւն դարձնեն: Լաւ ճամբայ ելլող մը իր հակառակորդներուն վրայ առաւելութիւն մը կունենայ: Առտի վազողի մը առաջին պարտականութիւնը պիտի ըլլայ, ինչ տեսակ վազող որ ալ ըլլայ ան, առաջին ասթիւ ճամբայ ելլելու ձևը լաւ մը ուսուցումստիբել և յետոյ վազքի արագութեան հոգ տանիլ:

Անցնինք բուն իսկ ճամբայ ելլելու փորձին.— Առաջին ասթիւ անհրաժեշտ չէ մեծ ճիգեր թափել ու արագ ճամբայ ելլել փորձել: սկսիլ դանդաղ փորձերով, յետոյ յաջորդաբար ուժ տալ: Առաջին շարժումները բաւական են մի քանի առանձին փորձեր, առանց որ և է ընկերոջ կամ սպարտեր (ճամբայ հանող)ի: Եզանակի համաձայն յառաջացման փորձերը կ'աւելնան մինչև, ըստ կարելիութեան, առջեայ ըլլալու աստիճան: Իւրաքանչիւր փորձին 4—5 անգամ ճամբայ ելլելը արդէն բաւարար է: Պէտք է փորձել, զանազան ընկերներով ու տարբեր սպարտերներով, ամէն տեսակ ձայնի ու հրաման տալու ձևի վարժուելու համար: Պէտք է հետեւել միմիայն գիտակից սպարտերներու հրամանին, որը պէտք է պայթումով մը տայ վերջին հրամանը, փորձերու առեն ալ զէնքով, կամ սեւ է ուրիշ ձայն հանող զորձիքով և կամ ծափ զարնելով:

ՀԱՄԲԱՅ ԵԼԼԵԼՈՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԿԻ.— Զան պան ճամբայ ելլելու ձևեր կան, բայց ամենէն օրինական համարուած ու գործնականն է ծունկի դալովով: Ճամբայ ելլելու ատեն, յաճախ ոտքը կը սահի ու արգելք կը հանգիստանայ արագաշարժութեան, ասոր իբր միջոց արտօնուած է, հողի վրայ, ոտքերու համաձայն երկու ծակեր բանալ: Նսխ, անհրաժեշտ է փորել առաջին ոտքի ծակը, ճամբայ ելլելիք դժէն 10—20 սանդիմէթր ետ: Ծակի լայնութիւնը պէտք է համապատասխան ըլլայ կոշիկի լայնութեան, իսկ խորը կոշիկի 1/3ը մտնելու աստիճան: Երկրորդ ծակի հետաւորութիւնը կախում ունի սրունքի երկարութենէն, ասոր համար յանձնարարելի չէ երբէք, ուրիշի մը համար պատրաստուած ծակերէն ուժ առնել, կրնայ անոր սրունքները աւելի երկար կամ կարճ ըլլալ ու ձեզ չյարմարիլ:

Անգամ մը որ առաջին ծակը փորէք, դիւրին է երկրորդին տեղը որոշել: Կը նստիք, առաջին ոտքի քիթը զետեղելով ծակին մէջ, երկրորդ ծակն ալ կը փորուի առաջինին նման, ոտքի 1/3ը մտնելու չափ: Իսկ ձեռքերը կը զետեղուին գծին ճիշտ ետեւ, ուսերու ուղղահայաց, մասները կտրած դնելը նախընտրելի է:

ՀԱՄԲԱՅ ԵԼԼԵԼ.— Ինչպէս մեքենայ մը պէտք է անպայման տաքցնել շարժման մէջ դնելու համար, նոյնպէս պէտք է միանները տաքցնել զանոնք աշխատանքի լծելու համար: Այս նպատակաւ, վազքէ կէս ժամ առաջ, 300—400 մէթր դանդաղ վազքով մը, երկար քայլերով, մարմինը շարժման մէջ պէտք է դնել, որմէ վերջ քաշուիլ մէկ կողմ ու հանգստանալ, միշտ զուրոյ պատասպարուելով:

ՀԱՄԲԱՅ ԵԼԼԵԼՈՒ ՀՐԱՄԱՆՆԵՐ.— Սպարտեր պէտք է ճամբայ հանել զէնքի պայթումով մը ու սխալի մը պարագային, երկրորդ պայթումով մը ետ վերագործնէ: Վազողներու մարմնի և ոչ մէկ մասը պէտք է անցնի ճամբայ ելլելու գծէն: Սխալ ճամբայ ելլել կը նկատուի, երբ վազողը պայթումէն առաջ գծէն անցնի:

Սպարտերի „տեղերնիդ“ հրամանէն տաջ, հոգ պէտք է տանիլ միանները վերստին տաքցնելու, տեղոյն վրայ ցտակելներով: „տեղերնիդ“ հրամանին, իւրաքանչիւր վազող կերթայ կը նստի հանգարտօրէն իր ծակերուն մէջ, ազատ շնչառութեամբ և կը ջանայ լաւ մը տեղաւարել իր ձեռքերն ու ոտքերը: „Ուշադրութիւն“ հրամանին արդէն ամէն ոք պատրաստուած կըլլայ: „Պատրաստ“ հրամանին, եթէ երբէք պատրաստ չէք զգար ինքզինքնիդ, աւելի լաւ է անկեղծօրէն պոռալ „ո՛չ“, ու այսպէսով ստիպել սպարտեր կրկնելու իր հրամանները, փոխանակ պատճառ ըլլալու անկանոն ճամբայ ելլելու մը: Այս երկրորդ հրամանին, ծունկը զետնէն կը բամբակի, մարմինը կը բարձրանայ ու զէպի առջև կը հակի, գլուխը նոյնպէս ու նայուածքը կ'ուղղուի 20 մէթր առջև: Այս պարագային ձեռքերու վրայ կ'իջնայ մարմնի ծանրութիւնը ու ճամբայ ելլելու պահուն, „պայթում“ ին թելթել մը վեր կը հրուի մարմինը, զետնէն բամբակելով: Առաջին ձեռքը, ճամբայ ելլող ոտքին հակառակ ձեռքը, անմիջապէս կարելի եղածին չափ առջև կը նետուի իսկ միւսը ետեւ: Ձեռքերն ու ոտքերը միանգամայն պէտք է հրեն զետնէն ճամբայ ելլելու ատեն: Ճամբայ ելլող ոտքը ուժգին հրելով հողը կը բամբակի իր ծակէն ու կ'առնէ կարելի եղածին չափ փոքր քայլ մը, զժէն 60 սանդիմէթր առջև, մարմնի հաւասարակշռութիւնը չ'կորսնցնելու համար: Մարմինը վեր բարձրացնել ու միւսնոյն ժամանակ մեծ քայլ մը առնելը հաւասարակշռութիւնը կը կորսնցնէ ու առաջին հետեւող քայլերը կ'ըլլան անկանոն ու դանդաղ և կրնան մինչև իսկ վազողը զետնի ձգել: Երկրորդ քայլն է որ պէտք է մեծ առնել 1 մ. 50, ու յաջորդաբար կանոնաւորել քայլերը, տիրանալով սովորական չափին:

ՍԽԱԼՆԵՐ ՀԱՄԲԱՅ ԵԼԼԵԼՈՒ ՄԻՋ.— Ամենամեծ սխալը, առանց որոշ չափով բարձրանալու, արագօրէն առջև նետուիլն է: Գլուխը շատ առջև ձեւել, նայուածքը գծին շատ մօտ ուղղելով, երբ երկու սրունքները իրարու շատ մօտ կամ շատ հեռու են: Ծակերը կանոնաւոր չեն փարսած: Ոտքի կրուկները զետնի կը կոխեն: Երկու ձեռքերը միւսնոյն ատեն չեն հրեր զետնի: Առաջին քայլը շատ մեծ է: ճամբայ ելլալով անմիջապէս մարմինը վեր բարձրացնել: Երկու ոտքերը միանգամայն չեն հրեր զետնի: „պատրաստ“ հրամանէն վերջ ալ մարմնի ծանրութիւնը ոտքերուն վրայ կը մնայ, փոխանակ մարմինը քիչ մը տաջ հակելով, ձեռքերուն տալու:

ՍՊԱՐՏԵՐԻ ԻՐ ՊԱՇՏՈՆԻՆ ԳԻՏԱԿԻՑ ՊԵՏԲ Ի ԸԼԼԱՅ.— Վազքի մրցումի մը լաւ ընթանալն ու արդիւնքը, քիչ մըն ալ սպարտէն կախում ունի. հետեւաբար պէտք չէ վտահիլ, մրցումներու պահուն, պատահական սպարտերու: Սպարտն ալ պէտք է ըլլայ փորձառու, ազդեցիկ ու միանգամայն անկողմնակալ: Սպարտեր ուշադրութիւն կը դարձնէ կենսալիք տեղին, պայթումը բողբոխ ականջին ալ միւսնոյն միջոցին հասնելու ու ամենախորք իսկ սխալ մը աչքէ չ'լրիպցնելու համար: Ինք պէտք չէ խտտութեամբ վարուի վազողներու հետ ու վիճարանի, կան օրէնքներ որոնց հետեւելու է, ինչպէս երեք անգամ սխալ ճամբայ ելլողէ մը մասնակցելու իրաւասութիւնը առնել: Եւ այս օրէնքը պէտք է գործադրել փորձերու պահուն անգամ, որպէսզի վազող մը հոգ տանի ու կատարելագործէ ճամբայ ելլելու ձևը:

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՇՐՋԱՆԻ Բ. ՊԱՏԳԱՄԱԻՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

ՏՈՂԱՆՅՔ ԵՒ «ՊԱՏՈՒԻ ԱՌ»

Հակառակ նախապէս եղած սրտման, Հ. Մ. Ը. Մ. Ի պուլիարիոյ շրջանի Բ. Պատգ. ժողովը բացուեցաւ 3 հոկտ., չբ. առաւօտ, Ֆիլիպէի մէջ:

Ժամը 9¹/₂ ին, եկեղեցւոյ բակին մէջ կատարուեցաւ տողանցք մը՝ Ֆիլիպէի Մ-զի արինքուն, մարզիկներու ինչպէս նաև Մ-զերէն ժամանած Պատգամաւորներու, Շրջանային և տեղական Մ-զի Վարչութեանց անդամներու մասնակցութեամբ: Նոյն պահուն, բակ բերուեցաւ միութեան պաշտօնական դրօշը՝ մարզիկի մը և երկու արինքուն կողմէ, «Պատուի սուրճակով բարձրին կողմէ:

ՀԱՆԴԻՍՆԻՈՐ ԲԱՅՈՒՄ

Յետոյ, նոյն շարքերը մեկնեցան «Հայ Ակումբ» Արինքուն ու մարզիկները կըսը շարք մը կողմնցին սրահի լայնքին, դրօշին տեղ տալով, բեմի նախամասին առջև: Առաջին զոյգ կարգերուն վրայ տեղ դրուած էին լիազօր պատգամաւորներն ու Շրջ. վարչութեան անդամները, իսկ յաջորդական կարգերու վրայ իրենց պաշտօնական ներկայացուցիչներն ունէին Ֆիլիպէի ազգ. իշխանութիւններ, քահանայից պատգաւական կուսակցութիւններ, մամուլ, զեղարուստական-մշակութային միութիւններ, Հայրենակցական միութիւններ, Ազգ. վարժանի ուսուցչ. մարմին, զանազան պաշտօնական անձնակազմութիւններ և Հ. Մ. Ը. Մ. Ի համակիր հասարակութիւն մը:

Պատգ. ժողովը հանդիսաւոր կերպով բացուեցաւ ժամը ճիշդ 10¹/₂ ին, հետեւեալ լիազօր-իրաւասու ներկայացուցիչներով. —

Շրջանային Վարչութիւն — ՊՊ. Թաղաւր Թաղաւրեան կարօ Վաղարսեան: Խորհրդակցականներ՝ Տօքթ. Թ. Թովմասեան, Մինաս Միքայէլեան, Հայկունի Քիրիշեան և Ներսէս Խանձեան:

Սլիվէն — Օննիկ Շուշանեան
Հասքօ — Յակոբ Պալապանեան
Ռուսձուգ — Ալեքսան Զիրքիսեան, Մարտիկ Տօղրամձեան:

Ֆիլիպէ — Աշոտ Պամձեան, Ներսէս Աւետուծաստեան, Թորգոմ Հէքիմեան և Ներսէս Կասապեան:
Վանա — Մկրտիչ Աստարձեան, Յակոբ Բոսարիկեան:

Շուսէն — Պօղոս Եփրեմեան
Պուրկապ — Սիմօն Թէրձանեան
Սօֆիա — Լեւոն Կաղանձեան, Հրանդ Էմիրեան (խորհրդակցական)

Սթ. Զակարա — Դեւոնդ Յովսէփեան
Պօրխոզկրատ — Գէորգ Սահակեան
Թաթար Փաղարձրէն հեռագրաւ պատգամաւոր նշանակուած էր Ֆիլիպէի պատգամաւորներէն Թորգոմ Հէքիմեան, սրուն, բոտ օրինի, չարուեցաւ երկու ձայն, և այսպէսով բացախոյ նկատուեցաւ յիշեալ Մ-զը:

Շրջ. Վարչութեան ասենապետ Պ. Տօքթ. Թովմ. Թովմասեան, Շրջ. Վարչութեան անունով Պուրկ. Շրջանի Բ. Պատգ. ժողովը պաշտօնապէս բացուած յայտարարելէ յետոյ, բարի գոյուստ մաղթեց պատգամաւորներուն և գրաւոր հակիրճ ճառով մը վեր հանեց հայ իրականութեան մէջ այն կարեւոր դերը, որ Հ. Մ. Ը. Մ. Ի-ին է վիճակուած՝ պատրաստելով սերունդը ֆիզիքական և բարոյական զուգընթաց կողմերով: Ի վերջոյ, մաղթելով արդիւնաւոր աշխատանք, հրաւիրեց Պատգ. ժողովը անցնիլ դիւանի ընտրութեան:

Միւս ձայնութեամբ ժողովի նախագահ ընտրուեցաւ Պ. Կարօ Վաղարսեան: և քարտուղարներ՝ ՊՊ. Թորգոմ Հէքիմեան և Յակոբ Պալապանեան:

Նախագահը դիւանին կողմէ շնորհակալութիւն յայտնելէ յետոյ ժողովին՝ իրենց վստահուած պաշտանին համար, յաջորդաբար խօսք տուաւ պաշտօնական մարմիններու ՊՊ. ներկայացուցիչներուն՝ խնդրելով անոնցմէ՝ անվերապահ և անկեղծ կերպով արտայայտուիլ Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ինչպէս լաւ նայեալ և մանաւանդ վառ կողմերու մասին:

Առաջին անգամ խօսք տուաւ «Հայ Ակումբ» Ի ասենապետ Պ. Ստ. Հինդլեան, վերլուծելով Հ. Մ. Ը. Մ. Ի իրեն ու Հ. Մ. Ը. Մ. Ի դերն ու կոչումը հայ զաւութներու մէջ, «Հայ Ակումբ» Ի անունով Ջերմօրէն ողջունելով Պատգ. ժողովը:

Նախագահի հրաւերով յաջորդաբար խօսեցան Թաղ. Խորհուրդի, հագարածութեան և ուսուցչ. մարմնի կողմէ՝ ազգ. վարժարանի աւագ-ուսուցիչ Պ. Վ. Հապէշեան, «Հայաստան» թերթի խմբագրութեան անունով Պ. Յ. Պապիկեան, Միացեալ «Վ. Մ. զեղարուստասիրաց» միութեան Բ. ասենապետ Պ. Կ. Գ. Փախաղեան և Հ. Մ. Ը. Մ. Ի Պուրկ. շրջանի տանըմէկ Մ-զերու կողմէ Պ. Լ. Կաղանձեան, բոլորն ալ անխորտօրէն յայտնելով իրենց համակրանքն ու անվերապահ արամաղբորութիւնը Հ. Մ. Ը. Մ. Ի նկատմամբ:

Կարգացուեցան, նաև ողջոյնի և շնորհաւորական դիրքեր ու հեռագիրներ՝ «Գրասիրաց Եղբայրութեան», «Մամիկոնեան» և «Արեւելք» Հայրենակցական Միութիւններէն, Ռուսմանիոյ և Յունաստանի Շրջ. վարչութիւններէն և Սօֆիայի, Պարկապի, Շուսէնի, Վանայի, Ռուսձուգի և Սլիվէնի Մ-զերէն:

Վերջին խօսողը եղաւ Պատգ. ժողովի նախագահը, որ իր կ'սրգին մասնանշեց տեւելու և ձգտելու այն ներսձ բնագրը որ հայ ժողովուրդինն է եղեր և, վստահեցուց հասարակութեան ու իր պաշտ. ներկայացուցիչները թէ Պատգ. ժողովը լիապէս կը գիտակցի իր կատարելիք աշխատանքներու լրջութեանն ու պատասխանատու հանգամանքին:

Ա. Նիսոսի փակուածէն վերջ նախագահը շնորհաւորութիւններ ընդունեց կուսակցութեանց և զանազան միութեանց ներկայացուցիչներու որոնք ակամայ կերպով զրկուեր էին հրապարակաւ արտայայտուելու առիթէն: